

UKRAYNA’NIN ÇEŞİTLİ GÖSTERGELERİNİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI VE OLASI BİRLİK ÜYELİĞİNİN SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ*

COMPARISON OF VARIOUS UKRAINIAN INDICATORS WITH EUROPEAN UNION COUNTRIES AND EVALUATION OF THE POSSIBILITY OF MEMBERSHIP WITH SWOT ANALYSIS

Betül YÜCE DURAL¹
Ekrem EMİRALİYEY²

Öz

Bu çalışmanın amacı, bir Doğu Avrupa ülkesi olan ve Avrupa Birliği’nin Ortak Komşuluk Politikası kapsamında ilişkiler yürüttüğü Ukrayna’nın güncel gelişmeler de dikkate alınarak ekonomik, sosyal ve siyasal durumunu Avrupa Birliği’nin üye ülkeleri ile karşılaştırmaktır. Göstergelerin karşılaştırılması sonucu Ukrayna’nın Avrupa Birliği’ne üyeliğinin mümkün olup olmadığı değerlendirilmektedir. 2013 yılının sonbaharında Ukrayna’da yaşanan ve 2014 yılında devam eden sorunlar ve protestolar Ukrayna’nın Avrupa Birliği geleceğini ciddi bir şekilde etkilemiştir. Eski Cumhurbaşkanı, Viktor Yanukoviç’in Avrupa Birliği Ortaklık Anlaşması’nın imzalanmasını ret etmesiyle başlayan protestolar 2014 yılının Haziran ayında Ukrayna’nın doğusunda, iç savaşa dönüşmüştür. Bu tür gelişmeler Ukrayna’nın Avrupa Birliği ile olan ilişkisinin gelişmesine engel olarak ortaya çıkmıştır ve Ukrayna’nın ileride Rusya etkisinden koparak, Avrupa Birliği üyesi olma şansı oldukça yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Avrupa Birliği üyeliği, Avrupa Birliği Komşuluk Politikası, SWOT Analizi

Abstract

The aim of this article is to evaluate the possibility of membership of Ukraine, one of the East European partners of European Union with the European Union Neighborhood Policy. In this context, Ukraine’s economic, social and political indicators compared with European Union countries’ to understand the European future of Ukraine. The protests and problems in the country started in autumn of 2013 and continued in 2014, affected European Ukraine seriously. After ex-president of Ukraine Viktor Yanukovich rejected signing of European Union Association Agreement, protests all over the country started and later became a civil war in the east of Ukraine. These developments showed that relationship between Ukraine and European Union will get better and one day Ukraine will get rid of Russian effect and has the increasing possibility to become a member of European Union.

Key Words: Ukraine, European Union membership, European Union Neighborhood policy, SWOT analysis

* Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Betül YÜCE DURAL danışmanlığında Ekrem EMİRALİYEY’in tamamladığı “Ukrayna’nın Çeşitli Göstergelerinin Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırılması ve Olası Üyeliğinin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden geliştirilerek ve güncellenerek üretilmiştir.

¹ Yrd.Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, byuce@anadolu.edu.tr

² ekrememiraliyev@gmail.com

1.Giriş

Avrupa'nın doğusunda, gerek yüzölçümü ve gerekse sahip olduğu iktisadi potansiyel itibariyle "büyük" sıfatını fazlasıyla hak eden bir ülke olan Ukrayna, tarih boyunca son derece önemli bir ülke olmuştur. Eski Sovyetler Birliği'ni oluşturan on beş Cumhuriyet içinde Rusya Federasyonu ve Kazakistan'ın ardından yüzölçümü en büyük üçüncü ülkedir. Stratejik jeopolitik konumu ülke içerisinde özellikle son dönemlerde belirsizlik yaşanmasına ve kargaşaya neden olmaktadır.

1995 yılında 52 milyon olan nüfusu, ekonomik ve sosyal koşulların kötüleşmesiyle başlayan dış göçle bugün 46 milyon civarına inmiştir. Nüfusun % 77'sini Ukraynalılar, % 17,3'ünü Ruslar, % 0,6'sını Kırım Tatarlar, kalanını da diğer milletler oluşturmaktadır.

8 Aralık 1991 yılında Beyaz Rusya, Rusya ve Ukrayna ortak bir karar alarak Sovyetler Birliği'ni resmen ortadan kaldırmaya karar verdiler. 24 Ağustos 1991 tarihinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) parlamentosu bağımsızlığını ilan etmiş ve böylece haritada yeni devletler ortaya çıkmıştır. Birçok sosyalist ülke bağımsızlığını ilan ettikten sonra Bağımsız Devletler Topluluğu ortaya çıkmış ve Ukrayna bu topluluğa üye olmuştur.

Ukrayna'nın dış politika oluşturma sürecinin bir ülkenin iç siyasal yapısından ayrı düşünülmesi pek mümkün değildir. Ukrayna'nın dış politikasını anlayabilmek için, yeni bağımsızlığına kavuşmuş bir devletin öncelikle kendini tanımlama ve konumlandırma sürecinin ardından, sistemin diğer oyuncuları tarafından gelen tepkileri dikkate alması gerekmektedir. Orta büyüklükte bir devlet olarak Ukrayna'nın dış politika çıkarları ve hevesleri genelde bölgesel boyuttadır. Bu nedenle Batı'nın ikili ve çok taraflı yardımlarıyla desteklenen bölgesel gruplaşmalar içinde yer almayı tercih etmektedir. Yine de ülkenin en önemli ilişkileri eski SSCB ülkeleri ile devam etmektedir.

Diğer taraftan İkinci Dünya Savaşı sonrasında temeli atılan Avrupa Birliği (AB) ile ilişkileri kimi zaman yavaşlayıp kimi zaman gelişerek devam etmekteydi. Eski doğu bloğu ülkelerinden bazıları AB üyelik kriterlerini yakalayıp Birliğe girmeyi başardılar. Eski Sovyet Cumhuriyetlerinden ilk olarak 2004'te Estonya, Litvanya ve Letonya AB'ye katılmıştır. Fakat diğer ülkeler için, örneğin Ukrayna ve Beyaz Rusya gibi, bu süreç o kadar kolay geçmemektedir. Bunun en önemli nedeni ise Rusya'dır. Yakın komşularının, özellikle Ukrayna'nın AB'ye girmesi Rusya'nın planlarına ters düşmektedir.

Ukrayna, Rusya ve Avrupa arasındaki stratejik konumuyla önemli bir devlettir. Ruslar, Ukrayna topraklarını daima bir geçiş bölgesi, stratejik bir bariyer, kendilerini ve yabancıları ayıran bir tampon bölge olarak düşünmüşlerdir. Soğuk Savaş süresince Karadeniz ve çevresinde SSCB hakim konumda olurken diğer küresel güç olan ABD, bu bölge üzerinde önemli bir hâkimiyet kuramamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Karadeniz'in ve çevresinde yer alan ülkelerin jeo-stratejik önemi bir kat daha artmıştır. Sovyetlerin dağılmasıyla beraber Rusya, Karadeniz üzerindeki etkin konumunu kaybetmiştir ve küresel güçler arasında yaşanan güç mücadelesi yeniden kızışmıştır. Özellikle Ukrayna'nın, enerji nakil hatlarının geçtiği ve alternatif enerji nakil hatlarının geçeceği rotalar üzerinde kilit konuma sahip olması nedeniyle önemi bir kat daha artmıştır.

Ukrayna'nın Rusya ile olan ilişkisi tarih boyunca devam etmektedir ve bu ilişkinin sonlanması şimdilik mümkün görünmemektedir. Diğer taraftan oyuncular değişmektedir: Soğuk Savaş zamanında Ukrayna'yı kritik bir bölge olarak gören ABD, ondan sonra yine Rusya'ya kafa tutmak isteyen Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve günümüzde enerji kaynaklarına muhtaç olan Avrupa Birliği Ukrayna'yı asla gözden çıkaramayan taraflardır.

Ukrayna her ne kadar Batı'ya yanaşmaya çalışsa da, bu beraberinde en derin sorunları getirmektedir. AB'nin Komşuluk Politikası çerçevesinde ilişkilerini yürüttüğü Ukrayna'nın bir gün AB'ye üye olmayı başarmış diğer eski doğu bloku ülkeleri gibi üye olma ihtimali bu çalışmada ele alınmıştır.

2. Ukrayna-Avrupa Birliği İlişkisi

Dünya'nın en büyük enerji tüketicilerinden biri olan AB, öz kaynaklarının yetersiz olması nedeni ile enerji ihtiyacını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Kullanılan enerjinin %50'si ithal edilmekte olup, bu oranın 2020'de %70 olması tahmin edilmektedir. Enerji talebinde ortaya çıkan artış, AB açısından enerji alanındaki girişimleri ve stratejileri öncelikli konular arasına yükseltmiştir. AB'nin öz kaynaklarının ve Kuzey Denizi'nde bulunan kaynaklarının giderek azalışı ve birlik içinde kömür üretimindeki düşüş, birliğin dışa bağımlılığını arttıran faktörler arasındadır. Doğal gaz ve petrol ihtiyacının giderek artması, AB'nin Rusya'ya olan bağımlılığını arttırmaktadır. Birlik Rusya'ya olan bu bağımlılığı azaltmak için farklı enerji stratejileri geliştirmektedir. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra ortaya çıkan devletlerle ilişkileri geliştirme, bu stratejilerden biridir. Bu strateji doğrultusunda AB'nin ilgi gösterdiği ülkelerden biri de Ukrayna'dır. Bu ilginin artmasında Ukrayna'nın Rusya ve AB arasında tampon konumunda bir ülke olması ve Rus enerji kaynaklarının Ukrayna üzerinden AB'ye ulaşması önemli birer unsurdur.

Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni devletler AB'nin komşuları olmuştur. Eski doğu bloğu ülkelerinden bazıları planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş yaparak ve AB üye kriterlerini yakalayıp Birliğe girmeyi başardılar, bazıları ise bu sürecin içinden geçmeye çalışıyorlar. Eski Sovyet Cumhuriyetlerinden ilk olarak 2004'te Estonya, Litvanya ve Letonya AB'ye katılmıştır. Bu ülkelerin AB'ye girmesi o kadar zor olmamıştır çünkü SSCB zamanında bile bu ülkeler diğer Sovyet Cumhuriyetlerine benzememiş ve her zaman Sovyetlerden ayrılmak istemişlerdi. Fakat diğer ülkeler için, örneğin Ukrayna ve Beyaz Rusya gibi, bu süreç o kadar kolay geçmemektedir. Rusya ekonomik olarak Ukrayna'yı kendisine özellikle enerji alanında bağımlı bir hale sokarak bunu siyasal bir araç olarak kullanmaktadır. Bunun en güzel örneği Ukrayna'daki 2013 yılı sonlarında başlayan olaylardır.

Yıllarca ülke iktidarında olan yönetim daima Rus taraftarı olmuştur. Turuncu Devrim sonucu olarak 2005 yılında iktidara geçen Viktor Yuşçenko yönetiminde gelişmeye başlayan AB ilişkileri 2006 yılın başında doğal gaz krizi ile sonuçlanmıştı. Böylece Ukrayna'nın doğal gaz bağımlılığı Rusya için önemli bir koz olmuştur. Ukrayna için AB üyeliği bir amaç olarak ilk kez cumhurbaşkanı Yuşçenko tarafından öne sürülmüştür. O zamana kadar Ukrayna üyelik için başvuru yapmamış ve hatta AB'ye girecek ülkeler arasında yer almamıştır. Ukrayna'nın AB ile olan ilişkisi sadece Avrupa Birliği Ortaklık ve İşbirliği anlaşması çerçevesindeydi. Yuşçenko'nun politikasında bunu en yakın zamanda yapması planlanıyordu. Ukrayna ve AB ülkeleri arasında Avrupa Komşuluk Politikası (European Neighborhood Policy) gelişmektedir. Ukrayna ve AB ülkeleri vize alma konusunda kolaylık sağlanması ve serbest ticaret alanının oluşması için görüşmelere devam etmekteydiler (Kormiç ve Bagatckiy, 2011:165).

Daha 2002 yılında AB'nin Genişlemesinden sorumlu komiseri, Günter Verheugen, Ukrayna'nın 10-20 yıl içerisinde AB'ye üye olmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. 2005 yılında AB ve Ukrayna arasındaki ilişkide gelişme görülmüştür ancak 2007 yılında imzalanan işbirliği anlaşmasında üyelikle ilgili herhangi bir ifade yer almamıştır. Bunun sebebinin de Fransa'nın olumsuz bakışı olduğunu Alman gazetesi FrankfurterAllgemeine vurgulamaktaydı (<http://smi.liga.net/articles/2013-03-04/...>).

2010 yılında yeni cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in gelmesiyle Ukrayna- AB ilişkileri yeni bir ivme kazanmıştır. 22 Kasım 2010 tarihindeki "Ukrayna-AB" zirvesinde kısa süreli vize uygulamasının kaldırılmasıyla ilgili eylem planı kabul edilmiştir. Bununla birlikte taraflar AB programlarında genel işbirliği prensipleri hakkında protokol imzalamışlardı ve AB komisyonu başkanı Jose Manuel Barroso ortaklık anlaşmasını 2011'in ortalarına doğru imzalamayı planladığını belirtmiştir. Fakat muhalefet lideri Yuliya Timoşenko'nun Ağustos 2011 yılında hapse atılması bunu ertelemiştir. AB'nin Ukrayna'ya karşı tutumu değişmiştir. 30 Mart 2012 tarihinde AB ile Ukrayna arasında derin ve kapsamlı bir serbest ticaret anlaşması (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement) öngören Ortaklık Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmanın paraflanması, Ukrayna'nın AB perspektifini güçlendirmek için bir iyi niyet göstergesi olarak yorumlanmıştır(http://ikv.org.tr/images/upload/data/files/55-ab_ukrayna.pdf)

25 Şubat 2013 tarihinde "Ukrayna-AB" zirvesi açılışında, Jose Manuel Barroso "Bu yıl Ukrayna için bir kırılma yılı olmalıdır ve Ukrayna'nın artık hangi yönde devam etmek istediğine karar vermesi gerekmektedir. Ortaklık anlaşmasının imzalanması, eğer Ukrayna Stefan Füle'ün 2010 yılında ortaya koyduğu 19 gereksinimi yerine getirirse bu sonbaharda olabilir". Bu gereksinimlerden bazıları şu şekilde özetlenebilir: 2012 seçimlerinde ortaya çıkan seçim hatalarının düzeltilmesi; adliye, seçim öncesi ve anayasa alanında reformların gerçekleştirilmesi; serbest ticaret bölgesinin oluşturulması için reformların yapılması, doğrudan yatırımlar için olumlu iklimin oluşturulması ve devletin muhalefet ile daha ılımlı bir ilişki yürütmesi. Bu gereksinimlerin yerine getirilmemesi halinde ortaklık anlaşmasının otomatik olarak 2016-2017 yılına kadar ertelenebileceği bildirilmişti. Belçika ve Hollanda, muhalefet liderinin hapiste kaldığı sürece bu anlaşmayı onaylamayacaklarını daha önce belirtmişlerdi(<http://smi.liga.net/articles/2013-03-04/...>).

2013 sonbaharında imzalanması planlanan Ukrayna-AB Ortaklık Anlaşması'nın imzalanması çok büyük bir olay yaratmıştır. Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in ortaklık anlaşmasını imzalamayı reddettiğini açıklaması sonucunda binlerce kişi sokaklara döküldü ve Devlet Başkanını ve iktidarı protesto etmeye başladılar. Haftalarca süren protestolar Devlet Başkanının Rusya ile daha yakın ilişkiler kurmak için Rusya, Kazakistan ve Belarus ile Gümrük Birliği anlaşmasını imzalama isteği protestolara yeni ivme kazandırmıştır.

Sonuç olarak; Yanukoviç geri adım atmak zorunda kalmıştır ve yaptığı açıklamada AB ile ilişkilerin kopmasını istemediğini ve anlaşmayı imzalamayı AB'den gelen kabul edilebilir şartları sunana kadar ertelemiştir. Erteleme süreci uzun sürmedi ve 2014 Mart ayında Cumhurbaşkanının ülkeden kaçması, yüz kişiye yakın protestocunun öldürülmesi, Rusya'nın Kırım'a askerlerini getirmesi ve referandum sonucu Kırım'ın Rusya'ya bağlanması Ortaklık Anlaşması'nın siyasi kısmının imzalanmasına sebep olmuştur.

3. Ukrayna-Rusya İlişkisi

Tarafların ortak bir tarihe ve kültüre sahip olmalarına karşın iki ülke arasındaki ilişkilerin genel olarak olumsuz bir şekilde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Bunun en büyük gerekçesi Rusya'nın Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra bölge ülkeleri üzerinde bir baskı kurmak istemesi ve kendini eski Sovyetlerin mirasçısı olarak kabul etmesidir. Dolayısıyla Sovyetler Birliği dönemindeki güçlü yapının yeniden oluşturulması Rusya'nın en büyük isteğidir. Rusya bölgedeki etkin varlığını koruyabilmek için Ukrayna'nın öneminin farkındadır. Ukrayna'yı Rusya açısından önemli kılan konuları şöyle sıralayabiliriz:

- Rus ekonomisi açısından önemli olan, kömür ve demir madenlerin Ukrayna'dan çıkması,
- Kırım'da bulunan askeri üssü,

- Ukrayna'nın geniş Rusya topraklarının batıya açılan kapısını oluşturması ve enerji koridoru durumunda olması,
- Mekanik üretimi için önemli olan malların Ukrayna'da bulunması ve bu ülke ile yapılan ticarete katma değer düşük olmasıdır (Yıldırım, 2010:63).

Yeryüzünde doğal gaz rezervlerinin %32,9'una, petrol rezervlerinin ise %4,7'sine sahip olan Rusya, enerji bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu kaynaklara sahip olma, Rusya'ya diğer ülkeler üzerinde bir üstünlük sağlamasına olanak vermektedir. Ukrayna'nın Rusya ile olan ilişkisini bitirmesinin imkânsız olduğunu herkes iyi bilmektedir, dahası bu ilişkiyi zayıflatacak hareketler yapmanın bile çok zor olduğunu ülkede yaşanan son AB Ortaklık Anlaşması olayları açık bir şekilde kanıtlamaktadır.

4.Ukrayna ile Avrupa Birliği Ülkelerinin Sosyal ve Ekonomik Göstergelerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde, AB ve Ukrayna'nın çeşitli alanlardaki göstergeleri verilmiş ve karşılaştırılmıştır. Göstergeler kendi aralarında sosyal ve ekonomik olmak üzere iki ayrı grupta ele alınmıştır.

4.1.Sosyal Göstergeler

Sosyal göstergeler bir toplumun sosyal hayatının durumunu gösteren verilerdir. Günümüzde sosyal gösterge örneklerinden en bilinenleri beklenen yaşam süresi, işsizlik oranları, çocuk ölüm oranları, eğitim düzeyi ve diğerleridir. Bu gösterge örnekleri o toplumun sosyal hayatı hakkında, yaşayış tarzı ve nasıl bir millet olduğu hakkında bilgi verir. Sosyal göstergeler bir toplumun gelişmişlik düzeyini ve refah seviyesini anlatır. Örneğin bir toplumun sosyal göstergelerinden işsizlik oranı, çocuk ölüm oranı gibileri düşük ise o toplum huzur ve refah içinde yaşıyor demektir. Aynı toplumda eğitim düzeyi, beklenen yaşam süresi gibi göstergeler ne kadar düşük ise o toplumda sıkıntı var anlamına gelmektedir.

4.1.1.Beklenen Yaşam Süresi

Beklenen yaşam süresi, bir kişinin ne kadar yaşayacağı tahmini ile ilgili bir göstergedir. Herhangi bir yaşta olan kişi, ülke ve coğrafi özelliklerine dayanarak yaşayabileceği süre ile ilgili tahminlerde bulunabilmektedir. Her ülkenin beklenen yaşam süresi ayrı ayrı hesaplanmaktadır ve ülkedeki çoğu faktör bu rakamı etkilemektedir (<http://www.oecd.org>).

Çalışmada AB ve Ukrayna için yıllara göre hesaplanan beklenen yaşam süresi tablo olarak verilmektedir. Tabloya baktığımızda AB-28'in beklenen yaşam süresi 80 yaşa yaklaşmaktadır. Almanya, İsveç, İspanya gibi gelişmiş ülkelerde bu rakam 80'in üstüne çıkmaktadır. AB-15 ülkelerinde bu rakam yüksektir fakat AB'ye sonradan üye olan ülkelerde bu rakam yavaş yavaş artış göstermeye başlamıştır. Bunun sebebi de ülkelerdeki yaşam standartlarının iyileşmesi ve insanların daha refah bir hayata sahip olmaya başlamalarıdır.

Ukrayna için hesaplanan beklenen yaşam süresi rakamları 67-70 arasında bir değer almaktadır ve çoğu AB ülkesinin 10 yaş altındadır. Ancak eski SSCB ülkeleri olan Litvanya ve Letonya ile aralarında sadece 3 yaş fark vardır. Sonuç olarak yüksek olmayan beklenen yaşam süresi belli bir ölçüde Doğu Bloğuna ait olmaktan kaynaklanmış olma ihtimali vardır.

Tablo 1. Beklenen Yaşam Süresi

Ülke/ Bölge	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Avrupa Birliği (28 Ülke)	77,2	77,8	77,9	78,3	78,5	78,7	79,0	79,3	79,7	:
Ukrayna	:	:	:	67,6	67,4	67,7	:	70,0	70,7	70,8
Türkiye *	73,2	73,8	74,4	74,9	75,3	75,7	76,1	76,4	76,6	76,8
Belçika	77,6	78,3	78,4	78,8	79,2	79,1	79,4	79,6	79,9	79,8
Bulgaristan	72,2	72,4	72,3	72,4	72,7	73,0	73,4	73,5	73,9	74,0
Çek Cumhuriyeti	74,6	75,2	75,4	76,0	76,3	76,5	76,6	76,9	77,2	77,4
Danimarka	76,8	77,2	77,6	77,7	77,7	78,1	78,3	78,6	79,1	79,4
Almanya	78,0	78,6	78,7	79,2	79,4	79,5	79,6	79,8	80,1	80,2
Estonya	71,3	71,8	72,3	72,5	72,6	73,7	74,6	75,3	75,8	76,0
İrlanda Cumhuriyeti	77,6	78,0	78,3	78,6	79,0	79,5	79,5	80,1	80,1	80,2
Yunanistan	78,1	78,3	78,5	78,8	78,7	79,2	79,5	79,9	80,1	79,9
İspanya	79,0	79,7	79,6	80,4	80,4	80,8	81,2	81,6	81,8	81,7
Fransa	78,6	79,7	79,7	80,3	80,6	80,7	80,9	81,1	81,6	:
Hırvatistan	74,0	74,9	74,7	75,3	75,2	75,3	75,7	76,1	76,5	76,6
İtalya	79,4	80,3	80,2	80,8	80,9	81,2	81,4	81,8	82,1	:
Kıbrıs	78,3	78,4	78,0	79,4	79,1	79,9	80,2	80,8	80,5	80,4
Letonya	70,3	70,6	70,2	70,1	70,4	71,6	72,3	72,5	73,4	73,6
Litvanya	71,5	71,5	70,7	70,5	70,2	71,1	72,4	72,6	73,1	73,4
Lüksemburg	77,2	78,6	78,8	78,6	78,7	79,8	80,0	80,1	80,4	80,7
Macaristan	72,1	72,5	72,4	72,9	73,0	73,6	73,8	74,1	74,5	74,6
Malta	78,1	78,8	78,9	78,8	79,5	79,4	79,8	80,9	80,4	80,3
Hollanda	78,1	78,7	79,0	79,3	79,7	79,8	80,2	80,3	80,6	80,5
Avusturya	78,1	78,7	78,9	79,4	79,6	79,9	79,8	80,1	80,4	80,3
Polonya	74,2	74,4	74,5	74,8	74,8	75,1	75,3	75,8	76,2	76,3
Portekiz	76,8	77,7	77,5	78,3	78,5	78,8	79,0	79,3	79,9	79,8
Romanya	71,6	72,2	72,4	72,8	73,2	73,3	73,3	73,5	74,3	74,3
Slovenya	75,7	76,5	76,8	77,5	77,6	78,3	78,5	79,0	79,4	79,4
Slovakya	73,4	73,7	73,7	73,9	74,0	74,4	74,8	75,0	75,5	75,7
Finlandiya	77,8	78,2	78,4	78,8	78,8	79,1	79,3	79,4	79,8	79,9
İsveç	79,5	79,9	79,9	80,2	80,3	80,5	80,7	80,9	81,0	81,0
Birleşik Krallık	77,8	78,4	78,6	78,9	79,1	79,2	79,8	80,0	80,4	:

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_mlexpec&lang=en (Erişim tarihi 26.01.2014) * <http://www.tuik.gov.tr'den> (Erişim tarihi 25.05.2014)

4.1.2. Bebek Ölüm Oranı

Önemli sosyal göstergelerden biri ise çocuk ölüm oranıdır. Bu oran, her 1000 yeni doğan bebekten 1 yaşına gelemeyip ölen bebek oranını göstermektedir. Bu oranın mümkün olduğu kadar çok düşük olması beklenmektedir. Aşağıdaki Tablo 2'ye baktığımızda AB ülkelerinin çocuk ölüm oranı göstergelerinin yüksek olmadığını görmekteyiz. Genel olarak AB'nin gelişmiş ülkelerindeki oranlar 3 ile 5 arasındadır ve giderek azalmaktadır. AB'ye sonradan dahil olan ülkelerde bu oran biraz daha yüksektir ve AB içinde bu oranın en yüksek olduğu ülkeler en son üye olan ülkelerdir. Bunlara örnek olarak 2007'de üye olan Romanya ve Bulgaristan'ı verebiliriz, onların göstergeleri AB ortalamasının en az iki katına çıkmaktadır. Ancak yıllar itibariyle baktığımızda bu ülkelerdeki oran da gittikçe düşmektedir. Diğer taraftan Ukrayna'da çocuk ölüm oranına baktığımızda 10 yıllık bir süre zarfında bu oran hemen hemen aynı kalmaktadır. Buradan ülkenin sağlık alanında fazla gelişme göstermediğini anlamaktayız.

Ukrayna ve AB-27 bebek ölüm oranı göstergelerini karşılaştırdığımız zaman, Ukrayna'nın AB ülkelerinin oranından 2 hatta bazı yıllarda 2,5 katı fazla olduğunu görmekteyiz. Ukrayna'nın oranı AB ülkelerinin ortalaması üstünde kalmakla beraber, hâlihazırda AB üyesi olan Romanya ve Bulgaristan ile yakın oranlara sahiptir.

Tablo 2. Bebek Ölüm Oranı

Ülke/Bölge	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Avrupa Birliği (27 Ülke)	5,3	5,1	4,9	4,6	4,5	4,3	4,2	4,0	3,9	:
Avrupa Birliği (25 Ülke)	4,6	4,5	4,3	4,2	4,1	3,9	3,9	3,7	3,6	:
Ukrayna	9,5	9,4	10,0	9,6	11,0	9,9	9,4	9,2	9,0	8,4
Türkiye*							13,9	12	11,7	11,6
Belçika	4,1	3,9	3,7	4,0	3,9	3,8	3,5	3,6	3,3	3,3
Bulgaristan	12,3	11,6	10,4	9,7	9,2	8,6	9,0	9,4	8,5	7,8
Çek Cumhuriyeti	3,9	3,7	3,4	3,3	3,1	2,8	2,9	2,7	2,7	2,6
Danimarka	4,4	4,4	4,4	3,5	4,0	4,0	3,1	3,4	3,5	3,4
Almanya	4,2	4,1	3,9	3,8	3,9	3,5	3,5	3,4	3,6	3,4
Estonya	7,0	6,4	5,4	4,4	5,0	5,0	3,6	3,3	2,5	3,6
İrlanda Cumhuriyeti	5,1	4,8	4,0	3,6	3,3	3,4	3,3	3,8	3,5	:
Yunanistan	4,0	4,1	3,8	3,7	3,5	2,7	3,1	3,8	3,4	:
İspanya	3,9	3,9	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2	3,2	3,1	3,5
Fransa	4,2	4,0	3,8	3,8	3,8	3,8	3,9	3,6	3,5	3,5
Hırvatistan	6,3	6,1	5,7	5,2	5,6	4,5	5,3	4,4	4,7	:
İtalya	3,9	3,9	3,8	3,6	3,5	3,3	3,4	3,2	3,2	:
Kıbrıs	4,1	3,5	4,6	3,1	3,7	3,5	3,3	3,2	3,1	:
Letonya	9,4	9,4	7,8	7,6	8,7	6,7	7,8	5,7	6,6	6,3
Litvanya	6,7	7,9	6,8	6,8	5,9	4,9	4,9	4,3	4,2	3,9
Lüksemburg	4,9	3,9	2,6	2,5	1,8	1,8	2,5	3,4	4,3	2,5
Macaristan	7,3	6,6	6,2	5,7	5,9	5,6	5,1	5,3	4,9	4,9
Malta	5,7	5,7	5,4	3,6	6,5	8,2	5,3	5,5	6,3	:

Ülke/Bölge	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hollanda	4,8	4,4	4,9	4,4	4,1	3,8	3,8	3,8	3,6	:
Avusturya	4,5	4,5	4,2	3,6	3,7	3,7	3,8	3,9	3,6	3,2
Polonya	7,0	6,8	6,4	6,0	6,0	5,6	5,6	5,0	4,7	4,6
Portekiz	4,1	3,8	3,5	3,3	3,4	3,3	3,6	2,5	3,1	3,4
Romanya	16,7	16,8	15,0	13,9	12,0	11,0	10,1	9,8	9,4	9,0
Slovenya	4,0	3,7	4,1	3,4	2,8	2,4	2,4	2,5	2,9	1,6
Slovakya	7,9	6,8	7,2	6,6	6,1	5,9	5,7	5,7	4,9	5,8
Finlandiya	3,1	3,3	3,0	2,8	2,7	2,6	2,6	2,3	2,4	2,4
İsveç	3,1	3,1	2,4	2,8	2,5	2,5	2,5	2,5	2,1	2,6
Birleşik Krallık	5,3	5,0	5,1	4,9	4,7	4,6	4,5	4,2	4,2	:

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_r_minf&lang=en (Erişim tarihi 26.01.2014) * <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim tarihi 25.05.2014)

4.1.3. Eğitim Düzeyi

Bir ülkenin gelişmiş olduğunu gösteren önemli göstergelerden biri de, nüfusun eğitim düzeyidir. Göstergelerin çoğu ona az veya çok bağlı kalmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan ülkelerde yolsuzluğa daha sık rastlanmaktadır. Bir ülkedeki eğitim düzeyi birçok parametre ile ölçülebilmektedir. Bunların arasında en sık rastlananlar ise okuryazar oranı, ilköğretime katılım oranı, lise düzeyi ve lise sonrası eğitime sahip olanların oranı, okul harcamaları, kişi başına düşen okul ve öğretmen sayısıdır. Bu oranların hepsine ulaşılabilir fakat bu çalışmada sadece lise sonrası eğitime sahip olanların oranları ele alınmaktadır. Tablo 3, ülkelerin toplam nüfusunun lise sonrası eğitime sahip olanlarının yüzdelik oranını göstermektedir.

Genel olarak tabloya baktığımızda bu oranların çok yüksek olmadığını görmekteyiz. AB-28'in ortalaması 46'dır. Ukrayna'nın ortalaması ise 57 civarındadır. Oranlara baktığımızda Ukrayna'nın oranı düşük değildir hatta bazı gelişmiş AB ülkelerinden yüksektir. O zaman Ukrayna neden hala AB standartlarına uygun değildir sorusu kafa karıştırıcıdır. Bu sorunun cevabı ise lise sonrası eğitimin kalitesinde saklıdır. Gelişmiş AB ülkelerinde öğrenciler için yükseköğretime devam etmek oldukça zordur. Fakat diğer taraftan Ukrayna'da liseden mezun olduktan sonra iş bulmak zordur ancak yükseköğretime devam etmek büyük bir sıkıntı değildir. Yükseköğretim veren kuruluşların sayısı ve bu kuruluşlara girişlerde oluşan yolsuzluk faaliyetleri lise sonrası eğitime devam etmek isteyenler için bir fırsattır (<http://www.aif.ua/society/law/990523>). Bunların hepsi eğitim kalitesini etkilemektedir, lise sonrası eğitime sahip olanların oranı yüksek olmasına rağmen, Ukrayna henüz kaliteli mezunlar verememektedir. Lise sonrası eğitime sahip olanların oranını artırmak yerine eğitim kalitesini arttırmak, Ukrayna için izleyebileceği yollardan bir tanesidir.

Tablo 3. Lise Sonrası Eğitime Sahip Olanlar

Ülke/Bölge	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Avrupa Birliği (28 Ülke)	46,0	46,0	46,3	46,4	46,6	46,7	46,5	46,5	46,7	46,7
Ukrayna	56,6	57,3	59,6	57,4	58,6	56,4	57,0	57,9	58,8	59,3
Belçika	34,8	35,4	36,5	36,4	37,1	38,0	38,1	36,7	37,7	37,4
Bulgaristan	48,2	48,1	48,8	51,3	52,8	52,8	53,2	54,7	55,9	56,4
Çek Cumhuriyeti	72,0	72,0	72,2	72,2	72,2	71,7	71,4	71,1	70,3	69,6
Danimarka	47,0	46,7	45,8	45,3	41,7	40,8	40,9	40,7	41,5	41,6
Almanya	55,7	55,3	54,6	55,3	56,1	56,3	55,8	56,1	57,4	57,0
Estonya	54,2	53,8	52,2	51,7	52,4	51,4	50,8	51,9	51,1	51,3
İrlanda Cumhuriyeti	37,6	36,8	37,4	37,1	37,1	37,3	37,1	36,7	37,0	36,5
Yunanistan	40,1	41,3	41,9	39,6	39,7	40,2	40,2	40,3	40,5	41,1
İspanya	20,6	21,1	22,3	22,8	23,2	23,3	23,3	23,5	23,8	23,7
Fransa	40,8	41,0	41,1	41,1	41,6	42,2	41,7	41,9	42,1	41,9
Hırvatistan	55,0	56,4	57,3	58,2	59,2	59,5	59,3	58,8	59,4	60,3
İtalya	37,2	38,1	38,6	39,1	39,3	39,5	40,2	40,8	41,4	41,9
Kıbrıs	35,6	35,1	38,1	38,8	39,1	38,6	38,2	38,3	38,0	38,6
Letonya	59,6	59,3	58,7	58,4	57,6	56,4	57,0	57,9	56,8	57,4
Litvanya	57,9	57,0	57,1	57,3	56,3	56,2	56,6	56,0	56,3	56,4
Lüksemburg	44,0	38,9	38,3	40,2	38,6	39,5	41,3	40,8	39,3	38,2
Macaristan	56,8	56,5	56,9	57,8	58,5	57,9	58,1	58,5	58,0	57,7
Malta	13,4	15,8	23,8	24,9	24,4	26,4	28,1	28,0	28,4	27,8
Hollanda	41,4	41,1	41,2	41,5	41,9	40,8	40,4	40,4	40,4	40,6
Avusturya	:	59,9	60,6	60,4	60,0	60,4	60,3	60,5	60,6	60,8
Polonya	64,3	64,2	64,3	64,2	63,9	63,8	63,2	62,6	62,2	61,8
Portekiz	15,0	15,7	16,4	16,8	16,7	16,7	17,8	19,1	20,6	21,9
Romanya	56,6	56,8	57,6	58,4	59,1	59,2	58,6	57,8	57,6	57,8
Slovenya	60,1	59,9	59,4	59,4	59,3	59,2	59,6	58,9	58,8	58,0
Slovakya	69,9	68,9	68,7	69,2	69,7	70,1	70,1	68,7	68,0	68,0
Finlandiya	43,5	43,9	44,5	44,8	44,6	44,6	44,7	44,8	44,6	45,4
İsveç	54,0	53,8	52,8	47,2	47,1	47,0	47,0	46,7	46,5	46,1
Birleşik Krallık	44,8	44,1	44,8	44,9	44,4	44,4	44,3	44,3	42,9	43,1

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_06&lang=en
(Erişim tarihi 25.01.2014)

4.1.4. İşsizlik Oranı

Tablo 4'te AB üyelerinin yıllar itibariyle işsizlik oranları verilmiştir. AB ülkelerine baktığımızda en düşük işsizlik oranlarını Hollanda, Avusturya ve Lüksemburg'da görmekteyiz. Bunun olası nedeni olarak bu ülkelerin nüfuslarının az olması düşünülebilir. Yıllar itibariyle baktığımızda işsizlik oranları çıkan krizle doğrudan bağlantılıdır. 2008-2009 yılı arasında işsizlik oranlarında ciddi bir artış görmekteyiz. Aynı şekilde 2011 ve sonrasında ülkelerde genel bir artış vardır, bu da AB'deki ekonomik durgunluktan kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan baktığımızda Ukrayna'nın işsizlik oranları yıllar itibariyle istikrar göstermektedir ve 6-8 arasındadır. Bu oran genel olarak AB ülkelerinin çoğundan daha düşüktür. AB-15 ülkelerinden yüksek olmakla beraber Ukrayna'nın oranlarının sonradan üye olan ülkelerin oranları ile ya aynı ya da daha düşük olduğunu görmekteyiz.

Sonuç olarak Ukrayna'nın işsizlik konusunda çoğu AB ülkesi ile hemen hemen aynı durumda olduğunu görmekteyiz. Fakat bu rakamların ne kadar gerçekçi olduğunu sorgulamamız gerekmektedir.

Tablo 4. İşsizlik Oranı

Ülke/Bölge	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Avrupa Birliği (28 Ülke)	9,3	9,1	8,3	7,2	7,1	9,0	9,7	9,7	10,5
Ukrayna*	8,6	7,2	6,8	6,4	6,4	8,8	8,1	7,9	7,4
Türkiye**		9,5	9	9,2	10	13,1	11,1	9,1	8,4
Belçika	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3	7,2	7,6
Bulgaristan	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3
Çek Cumhuriyeti	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0
Danimarka	5,5	4,8	3,9	3,8	3,5	6,0	7,5	7,6	7,5
Almanya	10,5	11,3	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1	5,9	5,5
Estonya	9,7	7,9	5,9	4,6	5,5	13,8	16,9	12,5	10,2
İrlanda Cumhuriyeti	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12,0	13,9	14,7	14,7
Yunanistan	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,6	17,7	24,3
İspanya	10,9	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0	20,1	21,7	25,0
Fransa	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7	9,6	10,2
Hırvatistan	13,8	12,8	11,4	9,6	8,4	9,1	11,8	13,5	15,9
İtalya	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4	8,4	10,7
Kıbrıs	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9
Letonya	10,6	9,1	6,9	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0
Litvanya	11,3	8,0	5,2	3,8	5,3	13,6	18,0	15,4	13,4
Lüksemburg	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1
Macaristan	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9
Malta	7,2	6,9	6,9	6,5	6,0	6,9	6,9	6,5	6,4
Hollanda	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5	4,4	5,3
Avusturya	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3
Polonya	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1
Portekiz	7,5	8,6	8,6	8,9	8,5	10,6	12,0	12,9	15,9

Romanya	8,0	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0
Slovenya	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9
Slovakya	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0
Finlandiya	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7
İsveç	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8,0
Birleşik Krallık	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,0	7,9

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en (Erişim tarihi 26.05.2014)
 * <http://www.ereport.ru/stat.php?razdel=country&count=ukraine&table=ueecia>
 ** <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Gosterge/?locale=tr>

4.1.5. İnsani Gelişmişlik Endeksi

İnsani Gelişme Endeksi (İGE) 1990 yılından beri her yıl, Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (UNDP) İnsani Gelişme Rapor Ofisi tarafından yayınlanır. Bu endeks milli gelir dışında insanların refahının kısa bir tanımını içerir. İnsani Gelişme Endeksi (İGE) gelirin ötesinde yaşam standardını ve refahı belirlemektedir(Kaya,2007:1). İGE üç boyutlu insani gelişmenin birleşik ölçümünü sağlar. Uzun ve sağlıklı yaşama (yaşam ömrü ile ölçülür), eğitilmiş olmak (yetişkin okur-yazarlığı ve ilk, orta ve liseye kayıt) ve saygın/iyi şekilde yaşam standardına sahip olmak (satın alma gücü paritesi ve kişi başına düşen gelirle ölçülür).

Söz konusu olan bu endeks 0 ile 1 arasında bir değerdir. Bütün ülkeler bu endekse göre üç gruba ayrılmıştır; yüksek insani gelişme (0,8'den yüksek), orta insani gelişme (0,799-0,5 arası) ve düşük insani gelişme (0,5 ve altı).

AB ülkelerinin neredeyse tamamı yüksek insani gelişme endeksine sahiptir. AB-28'in değeri ise 0,862'dir ve bu çok iyi bir endeks değeridir. AB'nin en düşük endeksine Bulgaristan ve Romanya sahiptir, en yükseğine ise Hollanda, Almanya ve İrlanda Cumhuriyeti. Ukrayna'nın endeksine baktığımızda genel olarak daha düşüktür ve AB'nin en düşük endeks değerine sahip ülkelerinin altındadır. Aynı zamanda Ukrayna'nın endeksini AB-15 ülkeleri ile karşılaştırsak aradaki farkın kayda değer olduğunu görmekteyiz. Ukrayna'nın endeksinin AB ortalamasını yakalayabilmesi için uzun bir yol kat etmesi gerekmektedir.

4.1.6. Suç Oranları

Ülke içindeki yaşam refahını etkileyen başka bir gösterge ise suç oranlarıdır. Yaşam koşullarının kötü olması insanları suç işlemeye yöneltmektedir. Bir ülkenin suç oranı ne kadar yüksek ise o ülkede yaşamak o kadar tehlikelidir. Aynı zamanda ülke suç oranlarına baktığımızda ülke nüfusunu da dikkate almamız gerekmektedir çünkü suç oranlarının bulunmasında toplam işlenen suç miktarı, toplam nüfusa bölünmektedir.

Tablo 5'de AB ülkelerinde yıllar itibariyle işlenen suç sayılarını görmekteyiz. Nüfusu daha kalabalık ülkelerde suç değerleri, nüfusları daha az olan ülkelere göre daha fazladır. Bu durumda AB ülkeleri arasında en çok suç işlenen ülkeler Almanya başta olmak üzere, Birleşik Krallık, İtalya ve İspanya'dır. En az suç işlenen ülkeler arasında şüphesiz nüfusu en az ve yaşam standartları yüksek olan Lüksemburg, Malta, Finlandiya, Estonya ve Letonya gelmektedir.

Ukrayna'nın suç oranlarına baktığımızda değerlerin çok yüksek olmadığını görmekteyiz. Ülke nüfusunu dikkate aldığımızda işlenen suç oranının gelişmiş AB ülkelerinden daha düşük olduğu açıktır. Yıllara göre Ukrayna'nın suç değerlerine bakıldığında en yüksek yıllar SSCB'nin dağılmasından sonra gelen yıllardır. Ondan sonra suç değerleri biraz düşmektedir fakat 2009 yılından itibaren bu değerler hızlı bir şekilde tekrar

artmaya başlamıştır. Kesin bir sebebi bilinmemekle beraber, sebeplerden biri yeni cumhurbaşkanının gelmesiyle bozulan istikrar olabileceği düşünülebilir (<http://www.pravda.com.ua/rus/columns/2011/12/1>).

Tablo 5. Suç İşleme Oranları

Ülke/ Bölge	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ukrayna*	566350	527812	491754	428149	408170	390162	439459	505371	520218	
Belçika	1007783	1013674	999396	1022813	1034430	1043628	1067295	1072011	1110972	1073773
Bulgaristan	143921	142093	137800	136410	134685	126673	138105	147025	128602	120558
Çek Cumhuriyeti	357740	351629	344060	336446	357391	343799	332829	313387	317177	304528
Danimarka	486174	474419	432704	425093	445271	476953	491792	471088	466765	440772
Almanya	6572135	6633156	6391715	6304223	6284661	6114128	6054330	5933278	5990679	5997040
Estonya	53595	53048	52916	51834	50375	50977	48359	48340	42567	40816
İrlanda Cumhuriyeti	103462	99244	102206	103178	:	:	:	:	:	:
Yunanistan	441839	405627	455952	463750	423422	417391	386893	333988	194031	194144
İspanya	2144155	2141295	2230906	2267114	2309859	2396890	2339203	2297484	2285525	2268867
Fransa	3974694	3825442	3775838	3725588	3589293	3558329	3521256	:	:	:
Hırvatistan	80377	85416	79946	81049	75857	74571	73497	73328	75620	72171
İtalya	2456887	2417716	2579124	2771490	2933146	2709888	2629831	2621019	2763012	2818834
Kıbrıs	7256	7615	7212	7917	7556	7341	7104	8393	8480	7973
Letonya	51773	62173	51435	62328	55620	57475	56748	51108	51582	49905
Litvanya	79072	84136	82 074	75 474	67 990	71 972	76 291	70 618	72 086	75 349
Lüksemburg	26 163	26 907	25 321	25 913	28 252	28 210	32 378	30 532	35 702	37 639
Macaristan	413 343	418 833	436 522	425 941	426 914	408 407	394 034	447 186	451 371	472 236
Malta	17 739	18 384	18 580	16 527	15 005	13 803	11 953	13 296	14 244	15 623
Hollanda	1369271	1319482	1348285	1311770	1303835	1277775	1254480	1194030	1194055	1139720
Avusturya	643286	643648	605272	589495	594240	572695	591597	535745	540007	548027
Polonya	1466643	1461217	1379962	1287918	1152993	1082057	1129577	1151157	1159554	1119803
Portekiz	417383	416420	392714	399563	398575	430486	426040	422587	413702	403200
Romanya	276841	231637	208239	232659	281457	289331	299889	292682	258895	308468
Slovenya	76643	86568	84379	90354	88197	81917	87465	89489	88722	91430
Slovakya	111893	131244	123563	115152	110802	104758	104905	95252	92873	90351
Finlandiya	443481	445465	432302	416131	435824	440711	441416	431623	458251	425421
İsveç	1255371	1248743	1241843	1224958	1306324	1377854	1405626	1370399	1416280	1402588
Birleşik Krallık	6013759	5637511	5555172	5427558	4952277	4702697	4338295	4150916	4023253	3731338

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_gen&lang=en (Erişim tarihi 26.01.2014)

* <http://www.ukrstat.gov.ua>

4.1.7. Yaşam Memnuniyeti

Bir ülkedeki yaşam standartlarının iyi olup olmadığını anlamak için, o ülkenin vatandaşlarının hayattan ne ölçüde memnun olup olmadıklarını araştırmak gerekir. Vatandaşların hayatlarından memnun veya memnun olmamaları çok fazla etkene bağlıdır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir; aile ve sosyal yaşamdaki memnuniyet, ev ve yakın çevreden memnuniyet, hayat ve yoksulluk standartlarından duyulan memnuniyet, sağlık ve kamu hizmetleri memnuniyeti, istihdam ve iş-yaşam dengesi memnuniyetidir.

Avrupa Birliği istatistik kurumu olan Eurostat'ın 2012'de yaptığı ankette Avrupa yaşam kalitesi araştırılmıştır. Yaklaşık 100 sorudan oluşan bu anket yukarıda adı geçen etkenleri tespit etmeye yardımcı olacak sorulardan oluşturulmuştur. Cevaplarda yaşam memnuniyeti artma derecesine göre 0 ile 9 arasında değerlerle verilmiştir. Bu cevaplara bakarak AB'de yaşamından en memnun ülkelerin Danimarka(8.4), Finlandiya(8.1) ve İsveç(8) olduğunu görmekteyiz. Yaşamından en memnun olmayan ülke ise Bulgaristan(5.5)'dir, onun peşinden Macaristan(5.8), Letonya(6.2) ve Slovakya (6.4)gelmektedir. Ukrayna'nın yaşam memnuniyet derecesi 4,3'tür ve bu derece AB'nin en düşük olanından bile daha düşüktür. Bu da Ukraynalıların hayatlarından önemli ölçüde memnun olmadıklarını ve AB standartlarından uzak olduğunu göstermektedir.

4.2. Ekonomik Göstergeler

Ekonomik göstergeler bir toplumun ekonomisi ile ilgili durumu gösteren verilerdir. Ekonomik göstergeler arasında birçok veri sayılabilmektedir, bunlardan en yaygın bilinen ve kullanılanlar ise GSMH, kişi başına düşen milli gelir, ücretler ve enflasyon oranlarıdır. Bir ülkenin bu verileri incelendiğinde o ülke ekonomisi hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bu çalışmada yukarıda adı geçen ekonomik göstergeler AB ülkeleri ve Ukrayna için verilecek ve karşılaştırılması yapılacaktır.

4.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

GSYİH bir ülkenin kendi sınırları içinde 1 yılda üretilen mal ve hizmetlerin piyasa fiyatları cinsinden, toplam parasal değeridir. Ülkelerin ekonomik büyüklüğünü ölçmeye yardım eden birkaç ölçütten biri olarak görülmektedir. Ülkenin GSYİH'sı ne kadar büyük ise o ülkenin ekonomisi de o kadar büyük ve gelişmiştir. Fakat tek başına bu göstergeye bakmak doğru değildir aynı zamanda ülke büyüklüğüne ve nüfusuna bakılması gerekmektedir.

AB-15'i oluşturan ülkelerin değerleri birlik içindeki en yüksek rakamları göstermektedir. En büyük GSYİH' ya Almanya sahiptir, ondan sonra sırasıyla Fransa, Birleşik Krallık, İtalya ve İspanya gelmektedir. En düşüğü ise Malta'dadır, ikinci olarak Kıbrıs gelmektedir. Bu ülkelerin değerlerinin en düşük olmasının en büyük sebebi çok küçük ülke olmalarıdır.

Diğer taraftan Ukrayna'nın GSYİH' sına baktığımızda ve ülke büyüklüğünü, nüfusunu ve ekonomik potansiyelini dikkate aldığımızda, AB ülkeleri değerlerinden düşük olduğunu görmekteyiz. Hatta 2004'te üye olan Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve 2007'de üye olan Romanya'dan daha düşük olduğunu görüyoruz.

4.2.2. Kişi Başına Düşen Milli Gelir

Kişi başına düşen milli gelir, GSMH'nin ülke nüfusuna bölünmesiyle bulunmaktadır. Fakat bu gösterge gerçekten bir kişinin kazandığı parayı göstermez ve hiçbir ülkede bu gösterge vatandaşların eline geçen para miktarını göstermez. Bunun sebebi ise adil olmayan gelir dağılımıdır. Bu yüzden yüksek kişi başına düşen milli gelire sahip olan ülkeler mutlaka yüksek refah seviyesine ulaşmış ülkeler olmayabilir. Diğer taraftan nüfusun az veya çok

olması bu rakamı etkilemektedir. Fakat AB ülkelerine baktığımızda bu rakamın gelişmiş ülkelerde daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Tablo 6'da AB ülkeleri için verilmiş olan kişi başına düşen milli gelir miktarlarını görebiliriz. Rakamlar USD olarak verilmiş ve Dünya Bankası tarafından hesaplanmıştır. Genel olarak AB-28 ortalaması yaklaşık 33 bin dolara ulaşmaktadır ve bu dünya üzerinde oldukça yüksek bir rakamdır. Tek tek ülkelere baktığımızda bu rakamın çok yüksek olduğu bazı küçük ülkeleri görmekteyiz, bunların arasında Lüksemburg, İsveç ve Danimarka yer almaktadır. Aynı zamanda AB ülkeleri arasında kişi başına düşen milli geliri en düşük olan ülkeler Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'dır. Ukrayna'nın göstergesine baktığımızda 4 bin dolara yakın bir rakamla karşılaşıyoruz ve bu rakam AB'nin en düşük kişi başına düşen milli gelire sahip olan Bulgaristan'dan bile yaklaşık üç bin dolar daha aşağıdadır. Ukrayna'nın göstergesine baktığımızda fakir bir ülke olduğunu düşünmekteyiz fakat ülkenin yer altı kaynakları aslında durumun hiç te öyle olmadığını göstermektedir. Bunun sebebinin de aşırı derecede gelişmiş yolsuzluk ve kayıt dışı ekonomi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6. Kişi Başına Düşen Milli Gelir-2012 (USD)

Ülke/Bölge	2012
Avrupa Birliği (28 Ülke)	32782
Ukrayna	3867
Türkiye	10666
Belçika	43372
Bulgaristan	6978
Çek Cumhuriyeti	18683
Danimarka	56326
Almanya	41863
Estonya	16717
İrlanda Cumhuriyeti	45932
Yunanistan	22083
İspanya	28624
Fransa	39772
Hırvatistan	13881
İtalya	33072
Kıbrıs	26070
Letonya	14008
Litvanya	14183
Lüksemburg	103828
Macaristan	12531
Malta	20848
Hollanda	45955
Avusturya	46642
Polonya	12708
Portekiz	20165

Romanya	9036
Slovenya	22000
Slovakya	16847
Finlandiya	45721
İsveç	55041
Birleşik Krallık	39093

Kaynak: <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx> (Erişim tarihi 02.02.2014)

4.2.3. Ücretler

Yaşam standartlarını önemli ölçüde etkileyen bir diğer unsur ülke vatandaşlarının aldıkları ücretlerdir. Yaşam standardı ve refahı yüksek olan ülkelerde genellikle çalışanların aldıkları ücretler de yüksektir. Vatandaşların aldıkları ücretler hayatın her alanını etkilemektedir. Tablo 7’de AB ülkeleri ve Ukrayna’daki asgari ücretler yıllar itibariyle ele alınmaktadır. Asgari ücretler ortalama yıllık ücretlerin Euro karşılığı olarak verilmiştir.

AB’nin en yüksek ücretlerini yine Lüksemburg, Belçika, Hollanda, İrlanda Cumhuriyeti ve Birleşik Krallık vatandaşları almaktadır. AB’nin en gelişmiş ekonomileri bu göstergede de en üst seviyededir. Aynı zamanda AB’nin en düşük ücretlere sahip olan ülkeleri yine AB’ye en son üye olan ülkelerdir. Bulgaristan, Romanya, Estonya ve Slovakya bu ülkeler arasındadır. AB-28 ortalamasına baktığımızda 700 Euro’ya yakın bir rakam görmekteyiz ve bu rakamın en düşük ve en yüksek ücret ile arasında önemli farklar vardır. Bunun sebebi ise AB içerisinde hem çok gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Ukrayna’nın asgari ücretine bakıldığında 77 ile 112 Euro arasında rakamları görmekteyiz. Dört yılda ancak 35 Euro yükselen bu ücret AB’nin en düşük ücretinden bir buçuk kat daha azdır. Ukrayna hükümetinin AB standartlarına yaklaşması için daha çok uzun bir yol kat etmesi gerekmektedir.

Tablo 7. Asgari Ücret (Euro)

Ülke/Bölge	2009	2010	2011	2012	2013
Avrupa Birliği (28 Ülke)	680,62	698,16	709,00	719,36	733,30
Ukrayna*	77,00	92,2	98,86	106,36	112,25
Türkiye**	365,8	396,68	463	425,41	380
Belçika	1 387,50	1 387,50	1 443,54	1 472,42	1 501,82
Bulgaristan	122,71	122,71	122,71	148,28	158,50
Çek Cumhuriyeti	309,10	311,39	328,61	312,01	308,30
Danimarka	:	:	:	:	:
Almanya	:	:	:	:	:
Estonya	278,02	278,02	278,02	290,00	320,00
İrlanda Cumhuriyeti	1 461,85	1 461,85	1 461,85	1 461,85	1 461,85
Yunanistan	862,82	862,82	876,62	683,76	683,76
İspanya	728,00	738,85	748,30	748,30	752,85
Fransa	1 337,70	1 343,77	1 365,00	1 425,67	1 430,22
Hırvatistan	386,91	390,94	380,18	374,31	400,67
İtalya	:	:	:	:	:
Kıbrıs	:	:	:	:	:
Letonya	255,83	253,77	281,97	287,07	284,74
Litvanya	231,70	231,70	231,70	231,70	289,62

Lüksemburg	1 682,76	1 724,81	1 757,56	1 801,49	1 874,19
Macaristan	263,30	256,99	293,11	323,17	332,37
Malta	634,88	659,92	664,95	679,87	697,42
Hollanda	1 398,60	1 416,00	1 435,20	1 456,20	1 477,80
Avusturya	:	:	:	:	:
Polonya	286,61	317,58	347,34	353,04	368,87
Portekiz	525,00	554,17	565,83	565,83	565,83
Romanya	142,61	137,30	157,89	157,26	179,36
Slovenya	589,19	734,15	748,10	763,06	783,66
Slovakya	295,50	307,70	317,00	327,00	337,70
Finlandiya	:	:	:	:	:
İsveç	:	:	:	:	:
Birleşik Krallık	1 112,55	1 169,49	1 083,60	1 244,42	1 189,92

Kaynak: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en (Erişim tarihi 03.02.2014) * <http://index.minfin.com.ua/index/salary/>
**https://www.alomaliye.com/yillar_iti_asgari_ucretler.htm

4.2.4. Enflasyon Oranı

AB ülkelerinin ve Ukrayna'nın enflasyon oranlarını karşılaştırmak için söz konusu ülkelerin Tüketici Fiyatları Endeksi'ne (TÜFE) bakılmalıdır. TÜFE, hane halklarının tüketimine yönelik mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki değişimini ölçmektedir. TÜFE'nin temel amacı piyasada tüketime konu olan mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişimi ölçerek enflasyon oranını hesaplamaktır.

Tablo 8'e baktığımızda AB-28 ortalamasının 1 ile 3 arasında olduğunu ve Ukrayna'nın ortalamasının 6,8 ile 8,3 arasında olduğunu görmekteyiz. Ukrayna'nın ortalaması AB-28'in ortalamasının neredeyse üç katı olduğu açıktır. Ukrayna'nın AB kriterlerini yakalayabilmesi için ve AB ortalamasına yaklaşabilmesi için enflasyon oranlarını acil bir şekilde aşağıya çekmesi gerekmektedir.

Tablo 8. Tüketici Fiyatları Endeksi Yıllık Ortalama Artış

Ülke/Bölge	2009	2010	2011	2012	2013
Avrupa Birliği (28 Ülke)	1,5	2,7	3,0	2,4	1,0
Ukrayna*	6,9	7,1	6,8	7,4	8,3
Türkiye**	6,53	6,4	10,45	6,16	7,4
Belçika	0,3	3,4	3,2	2,1	1,2
Bulgaristan	1,6	4,4	2,0	2,8	-0,9
Çek Cumhuriyeti	0,5	2,3	2,8	2,4	1,5
Danimarka	1,2	2,8	2,4	1,9	0,4
Almanya	0,8	1,9	2,3	2,0	1,2
Estonya	-1,9	5,4	4,1	3,6	2,0
İrlanda Cumhuriyeti	-2,6	-0,2	1,4	1,7	:
Yunanistan	2,6	5,2	2,2	0,3	-1,8
İspanya	0,9	2,9	2,4	3,0	0,3
Fransa	1,0	2,0	2,7	1,5	0,8
Hırvatistan	1,8	1,7	2,1	4,4	0,5
İtalya	1,1	2,1	3,7	2,6	0,7
Kıbrıs	1,6	1,9	4,2	1,5	-1,3
Letonya	-1,4	2,4	3,9	1,6	-0,4
Litvanya	1,2	3,6	3,5	2,9	0,4

Lüksemburg	2,5	3,1	3,4	2,5	1,5
Macaristan	5,4	4,6	4,1	5,1	0,6
Malta	-0,4	4,0	1,5	2,8	1,0
Hollanda	0,7	1,8	2,5	3,4	1,4
Avusturya	1,1	2,2	3,4	2,9	2,0
Polonya	3,8	2,9	4,5	2,2	0,6
Portekiz	-0,1	2,4	3,5	2,1	0,2
Romanya	4,7	7,9	3,2	4,6	1,3
Slovenya	2,1	2,2	2,1	3,1	0,9
Slovakya	0,0	1,3	4,6	3,4	0,4
Finlandiya	1,8	2,8	2,6	3,5	1,9
İsveç	2,8	2,1	0,4	1,0	0,4
Birleşik Krallık	2,9	3,7	4,2	2,7	2,0

Kaynak: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do> (Erişim tarihi 11.02.2014)

* <http://www.ukrstat.gov.ua> , ** <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Gosterge/?locale=tr>

5. Ukrayna'nın Avrupa Birliği Ülkesi Olabilme Olasılığının Değerlendirilmesi

Yapılan karşılaştırmalarda çıkan pek ümitlendirmeyen sonuçlara rağmen Ukrayna'da 2014 yılı başlarında yaşanan gelişmeleri dikkate alarak Ukrayna'nın yakın bir zamanda AB ülkesi olabilme şansı oldukça yüksektir. 16 Mart 2014'te yapılan referandum sonucu olarak Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Rusya'ya bağlanmasıyla Ukrayna-AB ilişkisi yeni ivme kazanmıştır. 21 Mart 2014 tarihinde AB ve Ukrayna Ortaklık Anlaşmasının siyasi kısmı imzalanmıştır(<http://tr.euronews.com/>). Ancak Ortaklık Anlaşması'nın en önemli bölümü olan serbest ticaret anlaşmasının Ukrayna'da 25 Mayıs'ta yapılacak seçimlerin ardından imzalanması planlanırken yeni seçilmiş Cumhurbaşkanı kararı ile belirsiz süreye ertelenmiştir.

5.1. Kriterlerin Yerine Getirilmesi

AB üyesi olmak için sadece Avrupa kıtasındaki bir ülke olmanın yeterli olmadığı açıktır. Günümüzde Avrupa kıtasında bulunan yaklaşık 50 bağımsız ülkeden sadece 28'i AB üyesi olmuştur. AB üyesi olamayan Avrupa ülkeleri, hepsi olmasa da birliğe dahil olmak için çaba göstermektedirler fakat bu çabaların üye olabilmeleri için yeterli olmadığından, söz konusu ülkeler henüz AB üyesi değildirler.

5.1.1. Kopenhag Kriterleri

Bu kriterleri incelediğimizde neden Ukrayna'nın hala AB üyesi olmadığı iyice anlaşılmaktadır. Siyasi kriterlerden olan ülkenin demokrasisi anlamı, devletin halka devlet yönetiminin her seviyesinde yerelden iktidara kadar eşit hak tanınmasıdır, açık ve şeffaf seçimlerin olmasıdır, basına serbest ve eşit ulaşım, işçi sendikalarının var olmasıdır, devletin icra yönetiminin kanunlarla sınırlı olmasıdır ve mahkemenin de ondan bağımsız olmasıdır. Bunlara istinaden baktığımızda Ukrayna devletinin sorunlarını çözmekte halkın hiçbir etkisinin olmadığı açıktır. Fakat bunların hepsinin iktidarın ve yönetimin her safhasında yaşanan yolsuzluk olaylarıyla karşılaştığımızda o kadar önemli olmadığını görmekteyiz. Kanunların her şeyden üstün, hatta devlet yönetiminin üstünde olması gerekirken, durum yönetiminin kanundan da üstün olduğunu göstermektedir ve devlet yönetiminin kanunları istediği gibi şekillendirmesi, ona tanınmış bir hak olarak algılanmaktadır. İnsan hakları konusu da acı konulardan biridir. Ülkede yaygın olarak görülen kanunsuzluk ve yolsuzluk Ukrayna'nın arka arkaya Uluslararası İnsan Hakları Koruma örgütlerinin faaliyet alanlarına girmesine sebep olmaktadır (<http://roadnews.wordpress.com/2012/09/18>).

Kriterlerin ikincisi olan serbest piyasa ekonomisinin varlığının, Ukrayna tarafından uygulandığını göstermektedir. Daha dikkatli bakıldığında ülke ekonomisinin serbest piyasa ekonomisi yerine geçiş ekonomisi olduğu anlaşılır. Sanayi faaliyetleri oldukça maliyetli ve yüksek enerji tüketimine yol açmaktadır, üretimde kullanılan ekipman ve makinelerin çoğu yıpranmış durumdadır ve emeğin verimliliği oldukça düşüktür. Üretilen malların demode olduğu ve rekabet gücüne sahip olmadığını fark etmek oldukça kolaydır. Bunları dikkate aldığımızda Ukrayna'nın AB içerisinde serbest piyasa koşullarına dayanması imkânsızdır (<http://roadnews.wordpress.com/2012/09/18>).

Üçüncü kriter olarak belirlenen siyasi, ekonomik ve parasal birliğe ülkenin uyum sağlayabilmesi durumu diğer iki kriterlerin yerine getirilmesinden farklı değildir. Bu kritere baktığımızda ülkenin önce yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği açıktır fakat geçmişte baktığımızda Ukrayna'nın daha önce AB, NATO ve IMF tarafından belirlenen yükümlülüklerini yerine getiremediği herkes tarafından bilinmektedir. (<http://roadnews.wordpress.com/2012/09/18>).

5.1.2. Maastricht Kriterleri

AB'nin üzerinde hassasiyetle durduğu konulardan biride ekonomik istikrardır. Esasen parasal birliği sağlamaya yönelik olan Maastricht kriterlerinde öngörülen makroekonomik koşullar, üye ülkelerin ekonomik istikrarı açısından belirleyicidir. AB'nin Maastricht kriterleri çerçevesinde öngördüğü makroekonomik göstergeler; fiyat istikrarı, kamu mali pozisyonlarının sürdürülebilirliği, faiz oranı ve döviz kuru olarak sıralanabilir. Ukrayna'nın Maastricht kriterlerini yerine getiremediğini anlayabilmek için sadece bazı verilere bakmak yeterli olacaktır. Örneğin son yıllarda Ukrayna'nın enflasyon oranı %6-8 arasında farklılık göstermektedir ve bu da ilgili kriterin en az iki katı fazla olduğunu kanıtlamaktadır. Ülkenin kamu açığı standart olarak GSYH'nin %10'unu geçmektedir. 2011 yılında Ukrayna'nın kamu borcu GSYH'nin %70'ini oluşturdu ve bu eğilim sürmektedir. Para biriminin devalüe olması ve döviz kurunun aşırı derecede dalgalanması Ukraynalılar için sıradan bir olaydır. Son olarak faiz oranları AB ülkelerinde genel olarak %4'lerde iken Ukrayna'nın faiz oranları %9'dan aşağıya düşmemektedir (<http://roadnews.wordpress.com/2012/09/18>). Bu durumda AB üyeliği Maastricht kriterlerinin yerine getirilmesi açısından da çok zordur.

5.2. Avrupa Birliği Üyeliği Hedefi – SWOT Analizi

Yukarıda yaptığımız sosyal ve ekonomik göstergelerin karşılaştırılmasında Ukrayna'nın AB göstergelerini yakalamakta çok geri kalmasının yanında, AB üyelerinden en düşük göstergelere sahip ülkelerin bile aşağısında kaldığını görmekteyiz. Bu durumda Ukrayna AB'ye girme hedefi koysa bile, onun için bu hedefe ulaşmak neredeyse imkansız olacaktır. AB'nin giriş için şart koyduğu Kopenhag ve Ekonomik-parasal birliği için önemli olan Maastricht kriterlerinin Ukrayna tarafından yerine getirilmesi ve onları yakalaması çok uzaktır. Ancak 2014 yılı başlarında yaşanan gelişmeler bütün dünyayı ve özellikle de AB'yi harekete geçirmiştir ve Ukrayna'nın AB üyesi olma olasılığı bir parça artmıştır.

Rusya tarafından Ukrayna'ya yapılan askeri müdahale, Kırım Özerk Cumhuriyeti'ni şaibeli bir referandum ile kendi içine alması ve böylece Ukrayna'nın bütünlüğünün bozulması Ukrayna-AB ilişkilerinin hızlanmasına neden olmuştur. Mart 2014'te imzalanan Ortaklık Anlaşmasının siyasi kısmı Ukrayna'nın AB üyeliğine attığı ilk adım olmuştur ve aynı zamanda Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'a AB'ye üyelik başvurusu yapabilmeleri için izin verilmiştir. Bunun sonucu olarak Ukrayna ile AB arasındaki ilişkilerin daha hızlı gelişeceğini tahmin etmek mümkündür.

Ukrayna ile Rusya arasındaki anlaşmazlık süreci boyunca AB'nin Ukrayna'yı desteklemesi, ne kadar hazır olmasa da Ukrayna'yı Rusya yanlısı olmaktan kurtarıp kendi

lehine çevirmeye çalıştığının göstergesidir. AB'nin Ukrayna'yı kendi lehine çevirmesinde kendine göre menfaatleri vardır. Bunların arasında en açık olanlar; AB'nin doğal gaz ve petrol yönünden bağlı olduğu Rusya'ya doğrudan bağlanma olanağı (AB'ye giden doğal gazın %90'ı Ukrayna üzerinden geçmektedir). Aynı zamanda Karadeniz kıyılarının çoğu güney doğu Avrupa ile AB'nin elinde olacaktır ve en son olarak AB'nin kullanmasına açık olacak çok büyük ve tarım için verimli arazinin ve aynı zamanda güneş enerjisi üretilebilecek bir alanın içerisine almasıdır(http://www.dispolitika.org.tr/dosyalar/ukrayna_p.htm). Bu durumda AB üyesi olmak sadece Ukrayna'nın amacı değil aynı zamanda AB'nin de Ukrayna'yı bir an önce birliğe dahil etmek istemesi söz konusudur. Daha önce AB için Ukrayna'yı birliğe alması Rusya ile ters konuma düşmesine neden olabilirdi. Ancak 2014 başında yaşanan gelişmeler sonucu Ukrayna'nın Rusya ile olan ilişkisinin bozulması, Rusya'nın Ukrayna başta olmak üzere AB'ye, ABD'ye ve bütün dünyaya karşı çıkması, Rusya'nın Ukrayna'da yaptığı işgaller ve ülkeyi ayırma hareketleri AB'nin Ukrayna'yı bir an önce birliğe alma olanağını ortaya çıkarmıştır. Hem Ukrayna hem de AB, üyelik sürecinin o kadar kısa olacağını düşünmüyor ancak giriş için gerekli olan kriterlerde AB tarafından tolerans gösterilmesi ve Ukrayna'da hızlı ve etkili reformların yapılması bu süreci oldukça azaltabilir.

Bütün bunlara istinaden Ukrayna'nın güçlü, zayıf yönlerini görebilmemiz ve Ukrayna'nın karşısına bu durumda çıkan fırsat ve tehditleri görebilmemiz için aşağıdaki SWOT analizine bakmamız gerekmektedir.

Tablo 9. Ukrayna SWOT Analizi

<p>Güçlü Yönleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Zengin bir tarihe sahip bir Avrupa ülkesi olması -Avrupa'nın en büyük yüzölçümüne sahip olması -Eğitimli insan gücü oranının yüksek olması -Zengin kömür ve demir madenlerine sahip olması -Tarım için elverişli ve verimli arazinin büyük olması -Avrupa'yı Rusya ile bağlayan enerji hatlarının üzerinden geçmesi -Stratejik bir coğrafi konumda yer alması 	<p>Zayıf Yönleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tarihi yerlerin yeterince korunmaması ve bakımının yapılmaması -Bağımsızlığı oldukça yeni kazanmış olması -Kaliteli eğitim almış insanların oranının düşük olması -Yeni teknoloji kullanılmadığından kaynakların israfı -Altyapının gelişmiş olmaması -Rus enerjisine bağlı olması -Demokrasinin tam olarak uygulanmaması -Rüşvet ve yolsuzluk olaylarının oranının çok yüksek olması -Rus nüfusun oranının yüksek olması
<p>Fırsatlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> -AB ile olan ilişkilerin gelişmesi -AB ve ABD gibi ülkelere yardım alabilmesi -Rusya ile olan bağımlı zayıflayabilmesi -Gelişebilmesine fırsat verilmesi -Daha iyi hayat kurabilme şansı 	<p>Tehditler:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Rusya ile sınırının olması ve tarih boyunca süren ilişkileri -NATO ve Rusya arasında kalması -Rusya'nın enerji konusundaki spekülasyonlar -Rusya'nın Kırım'ı ele geçirmesi -Siyasi istikrarsızlıktan dolayı yabancı yatırımların ülkeden çekilmesi

6.Sonuç

Ukrayna piyasa ekonomisine geçişini sağlıklı ve düzensiz bir şekilde gerçekleştirmiştir. Bugün Ukrayna'da rüşvet, yolsuzluk devletin önemli kurumlarını sarmış durumda olması baş sebeplerinden biridir. Son olarak Ukrayna'nın Batı yanlısı bir dış politika mı yoksa Rusya yanlısı bir dış politika mı izleyeceğini belirleyememesi, istikrarsız bir dış politika yürütmesine neden olmaktadır. Ukrayna neredeyse her iktidar değişikliğinde dış politika alanında yönünü değiştirmektedir (Bişkin,2010:82). Bunun en iyi örneği 2013 sonlarında Ukrayna'da yaşanan protestolar ve onların sonucu olarak değişen iktidar ve aynı zamanda Rusya yanlısı dış politikasından AB yanlısı dış politikasına yönelen devlettir.

AB'nin bir ülkeye izlediği politikayı büyük ölçüde o ülkeyle olan ilişkileri belirlemektedir. Başka bir deyişle dış politika o ülkeyle karşılıklı olarak ve diğer aktörlere bağlı olarak belirlenmektedir. Bunu Ukrayna-AB ilişkilerine uygulayacak olursak; AB-Ukrayna ilişkilerinin oluşması, Ukrayna'nın iç siyasetinde yaşanan gelişmeler, Rusya ve ABD'nin Ukrayna politikaları ile NATO-Ukrayna ilişkileri belirleyici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Can,2008:2).

2014 yılı başlarından önce AB ülkelerinin, Ukrayna politikası alanında ortak bir duruş sergileyemediği açıktır. Üye ülkeler arasında farklı yaklaşımlar ve farklı bakış açıları söz konusudur. Doğu Avrupa ülkeleri, Ukrayna'yı bir kardeş olarak görüp birliğe girmesini desteklemişlerdir. Bu ülkelerin arasında Polonya ilk sıralarda yer almaktadır. Rus etkisi altında olan bir Ukrayna istemediğinden, Ukrayna'nın hem AB hem de NATO içinde olmasını desteklemektedir. Macaristan ve Slovakya Ukrayna'nın üyeliğine ılımlı yaklaşırken, Fransa Ukrayna'nın birliğe girmesine karşı çıkmaktadır. Fakat en zor durum Almanya'nındır. Bir taraftan Ukrayna Almanya'nın ilk sıralarda gelen ticari partnerlerinden biri olması, diğer taraftan ise Rusya ile Almanya arasında enerji alanında imzalanan anlaşmaların olması durumu çıkmaza sürüklemektedir. Almanların Ukrayna'nın AB'ye girmesini desteklemesi demek enerji alanında bağlı olduğu Rusya ile ilişkileri bozmak anlamına gelirken, desteklememesi ise Ukrayna gibi önemli bir pazarı ihlal etmektir(Bişkin,2010:83). Durum bu şekilde devam ederken 2013 yılının sonlarında başlayan ve 2014 yılında Ukrayna cumhurbaşkanı olan Yanukoviç'in ülkeden kaçması, iktidarın değişmesi ve ardından gelen "Kırım krizinin" sonucu olarak Kırım Özerk Cumhuriyetinin Rusya'ya bağlanması AB'nin Ukrayna'ya karşı dış politikasını hızlı bir şekilde değiştirdi. Hızla gelişen ilişkiler sonucu 21 Mart 2014 tarihinde Ortaklık Anlaşması'nın siyasi kısmı imzalandı (<http://tr.euronews.com/2014/03/21/ab-ve-ukrayna-ortaklik-anlasmasi-nin-siyasi-kismini-imzaladi>) ve bu anlaşmanın ekonomik kısmın imzalanması 2014 yılı yaz döneminde gerçekleşecek seçimlerden hemen sonrasına planlandı ve Poroşenko'nun devlet başkanı seçilmesinden sonra 27 Haziran'da imza atıldı (<http://www.sabah.com.tr/dunya/2014/09/16/ukrayna-ab-ile-ortaklik-anlasmagini-onayladi>). Böylece Ukrayna-AB ilişkisinde yıllardır süren durgunluk bitti ve Ukrayna için AB entegrasyonu hızlı bir şekilde başlamış oldu.

Ukrayna'nın geleceği konusunda fikir yürütmek oldukça zor bir iştir çünkü ülkenin durumu belirsiz ve son gelişmeler her an her şeyin olabileceğini göstermektedir. Kırım'ın Rusya'ya bağlanması ve Ukrayna'nın doğu bölgelerinde çıkan protestolar bir gün Ukrayna'nın ikiye ayrılıp yarısının Rusya'ya bağlanabileceğini göstermektedir. Ukrayna'nın batısı Ukraynalıların yoğun yaşadığı ve şimdiki Ukrayna'ya oldukça geç bağlanan topraklardan oluşmaktadır. Bu bölgeler daha kısa bir süre öncesinde Avusturya-Macaristan, ondan sonra Polonya topraklarıydı, bu yüzden de bu bölgeler AB'ye bağlanma taraftarıdır. Bu bölgenin insanı Rusya'ya ve Ruslara son derece tepkilidir. Geriye kalan Ukrayna'nın iç kısımlarının kendi içerisinde Rus ve AB yanlısı olarak doğu ve batı bölgelerine ayrıldığı için

hem AB üyesi olma ihtimali, hem de Rusya'ya bağlanarak Rusya'nın bir bölgesi olarak hem de ikiye ayrılarak doğu bölgelerin Rusya'ya, batı bölgelerin AB'ye bağlanıp devam etme olasılıkları vardır.

Ukrayna'nın AB üyesi olması farklı açılardan değerlendirerek yorumlanmaktadır. Rus yanlıları Ukrayna'nın AB'ye girmesini Ukrayna için ölüm olarak nitelendirmektedirler. En büyük iddiaları da AB'nin Ukrayna'yı sömüreceği konusundadır. Ukrayna'nın ekonomisi tarım sektörüne dayalı olduğundan ve tarımda ileri teknoloji kullanmadan üretim yapıldığından üretilen mallar AB pazarına girmekte zorluk çekecektir. Diğer taraftan tarımı gelişmiş AB ülkeleri kolaylıkla kendi ürünlerini Ukrayna pazarına sürebilecekler. Kalite ve kullanılan teknoloji ile üretilen bu ürünler Ukrayna pazarında yerel halk tarafından tercih edilecektir. Aynı zamanda Ukrayna AB üyesi olduğunda Rusya'ya ve diğer BDT ülkelerine satışlar yavaşlayacaktır ve üretilen ürünler Ukraynalıların elinde kalacaktır. Bunun doğal bir sebebi olarak yerel halkın üretim yaparak ürünlerini satmak yerine, hammaddeleri gıda işleme teknolojileri gelişmiş olan AB ülkelerine satacaklardır. Örneğin Ukrayna'da üretilen tahıllar işlenmeden AB'ye satılıp Ukrayna'ya tüketime hazır şekilde ithal edilecektir. Durumu bu şekilde değerlendirenler Ukrayna'nın AB'ne üye olmasında hiçbir olumlu yön bulmayıp birliğe girmesine engel olmaktadır.

AB yanlıları ise Ukrayna'nın birliğe girmesiyle her şeyin çok daha iyi olacağını savunmaktadırlar. Gelişmiş teknoloji ile üretilen ürünlerin yanı sıra teknolojinin kendisi de ülkeye gelecektir. Yeni teknoloji kullanılarak Ukrayna'da üretilen ürünler AB menşei ürünler ile rekabet edecek kalitede olacaktır. Üretimde kullanılan kaynaklar daha verimli ve etkili kullanılacağı için devlet ve halk ekstradan gelir elde edebilecektir. Gelişmiş AB ülkeleri Ukrayna'ya çekinmeden yatırım yapabileceklerdir. Bunun sonucu olarak istihdam sağlanacak ve ülke ekonomisine önemli katkılar yapılacaktır. Böylece Ukrayna'nın AB'ye girmesi ülke gelişmesine ve kalkınmasına önemli ölçüde katkıda bulunacaktır. Bunun sonucu olarak Ukrayna bir gün gelişmiş bir Avrupa ülkesi olabilecektir.

Ukrayna'nın AB ile geleceği ile ilgili iki tarafın görüşlerinin kendine göre haklı ve haksız oldukları durumlar vardır. Bu tahminlerden hangilerinin doğru hangilerinin yanlış olduğunu ancak zaman gösterecektir.

Kaynakça

- Biliner, T. (2007). Ukrayna dış politikasını etkileyen unsurlar. *Karadeniz Araştırmaları*, 1
- Bişkin, M.C. (2010). *ABD-AB-Rusya üçgeninde Ukrayna ve Gürcistan'da güç mücadelesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, K. (2008), Avrupa Birliği'nin Ukrayna politikası, www.avrupa.marmara.edu.tr/dosya/calisma%20gruplari/calismalar_komsuluk/calisma1.pdf (Erişim Tarihi 06.04.2014)
- Çalış, A.; Taylan, T.; Akova, Y. ve Ataker, M.A. (2005). *Ukrayna yerinde pazar Araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi.
- Dönmez, R.Ö. ve Telatar G. (2008). *Küreselleşen dünyada Avrupa Birliği*. Ankara: Phoenix yay.
- Karluk, R. (2010). Avrupa Birliği.
- Kaya, M. (2014). İnsani Gelişme Endeksi (İGE) gelirin ötesinde yaşam standardını ve refahı belirlemektedir. www.ogu.edu.tr/files/birimduyuru/23087b2f.../200972110230.doc (Erişim tarihi 26.01.2014)

- Kormiç, L. ve Bagatckiy, V. (2011). *İstoriyaUkrayini*. Kiyev: Ranok.
- Ünal Erzen, M.(2011).Tarihi, kültürel ve sosyal paradigmaları ile siyaset. İstanbul:Derin yay.
- Yıldırım, Y. (2010). *Rus Dış politikasında Ukrayna faktörü*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, A. ve Palabıyık, M.S. (2007). *Avrupa Birliği*. Ankara:ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.
- Yüce, Ç.K. (2010). SSCB sonrası Hazar bölgesinde enerji mücadelesi ve Türkiye. <http://www.turksam.org/tr/a307.html> (Erişim tarihi 13.11.2013)
- Argumenti i Faktı Gazetesi*, <http://www.aif.ua/society/law/990523> (Erişim Tarihi 25.01.2014)
- Alomaliye*, https://www.alomaliye.com/yillar_iti_asgari_ucretler.htm (Erişim tarihi 25.05.2014)
- <https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-itscomponents/wxub-qc5k> (Erişim Tarihi 26.01.2014)
- <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/> (Erişim tarihi 02.02.2014)
- <http://gtmarket.ru/ratings/satisfaction-with-life-index/info>
- DeutscheWelle*, http://www.eiu.com/landing/special_reports Erişim tarihi 23.02.2014 (Erişim Tarihi 23.04.2014)
- *DorojnayaGazeta*, <http://roadnews.wordpress.com/2012/09/18/> (Erişim Tarihi 30.03.2014)
- *Delovoy Portal LİGA.net*, http://smi.liga.net/articles/2013-03-04/8587482-poslednyaya_ustupka_ukraine_udalos_dobitsya_progressa_v_otnosheniyakh_s_es.htm (Erişim tarihi 13.03.2014)
- *EuropeanCommissionEuroStat*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (Erişim tarihi 26.01.2014)
- *Euronews*, <http://tr.euronews.com/2014/03/21/ab-ve-ukrayna-ortaklik-anlasmasi-nin-siyasi-kismini-imzaladi/> (Erişim Tarihi 23.03.2014)
- *İstoriyaUkrayini*, <http://www.pskmv.ru/pages&id=37&p=6>. (Erişim tarihi 13.03.2013)
- *İstoriyaVelikihDerjav*, http://izomuseum.ru/ukraina_v_sostave_ssr-6.html. (Erişim tarihi 13.03.2013).
- *İktisadi Kalkınma Vakfı*, ikv.org.tr/images/upload/.../55-ab_ukrayna.pdf (Erişim Tarihi 22.12.2013)
- *Minfin*, <http://index.minfin.com.ua/index/salary/> (Erişim tarihi 03.02.2014)
- *MirovayaEkonomika*, <http://www.ereport.ru/stat.php?razdel=country&count=ukraine&table=ueecia> (Erişim tarihi 26.01.2014)
- *PershiyNatsionalnyy Televizyon Kanalı*, <http://1tv.com.ua/ru/news/2010/10/01/1805> (Erişim tarihi 16.02.2014)
- *Sabah Gazetesi*,<http://www.sabah.com.tr/dunya/2014/09/16/ukrayna-ab-ile-ortaklik-anlasmasi-onayladi> (Erişim tarihi 25.09.2014)
- *Segodnya Gazetesi*, <http://www.segodnya.ua/politics/pnews/vstuplenie-ukrainy-v-es-sroki-i-usloviya-514191.html> (Erişim tarihi 20.04.2014)

- *StateStatistic Service of Ukraine*, <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Erişim tarihi 26.01.2014)
- *Sosyal ve Siyasi Bilimler Sitesi*, <http://estnauki.ru/> (Erişim tarihi 16.02.2014)
- *The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*,
<http://www.oecd.org/general/searchresults/?q=life%20expectancy&cx=012432601748511391518:xzeadub0b0a&cof=FORID:11&ie=UTF-8> (Erişim tarihi 26.01.2014)
- *The Economist IntelligenceUnit*, http://www.eiu.com/landing/special_reports (Erişim tarihi 23.02.2014)
- *Tsentr Gumanitarnih Tehnologiy*, <http://gtmarket.ru/ratings/satisfaction-with-life-index/info> (Erişim tarihi 02.02.2014)
- *Türkiye İstatistik Kurumu*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1014 (Erişim tarihi 11.02.2014)
- *Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı*, <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=3> (Erişim tarihi 18.12.2013)
- *Türkiye Dış Politika Enstitüsü*, http://www.dispolitika.org.tr/dosyalar/ukrayna_p.htm (Erişim tarihi 13.04.2014)
- *United Nations Development Programme*, <https://data.undp.org/dataset/Table-1-Human-Development-Index-and-its-components/wxub-qc5k> (Erişim tarihi 26.01.2014)
- *Ukrainskaya Pravda Gazetesi*, <http://www.pravda.com.ua/rus/columns/2011/12/1/6804606/> (Erişim tarihi 24.03.2014)
- *Verkhovna Rada of Ukraine*, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?test=4/UMfPEGznhhUbT.ZiLUCcztHI416s80msh8Ie6>. (Erişim tarihi 10.12.2013)